

Jonatan Varon

Choking Hazard

Nykytaiteellisia veistoksia

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Muotoilija AMK

Muotoilu

Opinnäytetyö

10.4.2013

Tekijä Otsikko	Jonatan Varon Choking Hazard
Sivumäärä Aika	49 sivua 10.4.2013
Tutkinto	Muotoilija AMK
Koulutusohjelma	Muotoilu
Suuntautumisvaihtoehto	Tekstiilisuunnittelu
Ohjaaja(t)	Suunnittelija, tuottaja Isa Kukkapuro-Enbom Lehtori Tiina Karhu
<p>Opinnäytetyö on omalle toiminimelle DSGN Jonatan Varon tehty itsenäinen taideprojekti, joka on toteutettu ulkopuolista ohjaajaa käyttäen. Työn aiheena on vihan ja ennakkoluulon periytyminen sukupolvelta toiselle. ”Choking Hazard” on visuaalinen kannanotto poliittista ja uskonnollista lastenkasvatusta vastaan. Tekstiosuudessa pohditaan taustoja ja lähtökohtia taideteoksille sekä avataan tekoprosessia ja tekniikoita lukijalle.</p> <p>Opinnäytetyö sisältää neljä itse valmistettua veistosta. Teosten tavoitteena on herättää keskustelua ja nostaa esille ongelmia, joita fundamentalistinen kasvatus aiheuttaa. Koko lopputyön tavoitteena on myös kehittää tämän opinnäytetyön tekijää, auttaa löytämään oma ilmaisumuoto sekä ymmärtämään omat vahvuudet ja heikkoudet suunnittelijana ja taiteilijana.</p> <p>Veistokset on pyritty ideoimaan ja toteuttamaan mahdollisimman rohkeasti. Tavoitteena on saada työt ilmaisemaan suoraan tekijän viestiä välttäen yleisimpiin kliseisiin kompastumista. Vaikka aihe ei ole uusi tai ennestään taiteessa käsittelemätön, on tällä projektilla nimenomaan haluttu osoittaa sormella tiettyjä instituutioita ja nostaa esille ääritapauksia. Tästä syystä teoksissa on käytetty tunnistettavia symboleja ja leikitty niiden tuomilla mielikuvilla.</p> <p>Opinnäytetyön tekijä on toteuttanut itsenäisesti kaikki teokset muutamien alihankkijoiden apua käyttäen.</p>	
Avainsanat	Nykytaide, kuvanveisto, uskonto, politiikka, kasvatus

Author Title	Jonatan Varon Choking Hazard
Number of Pages Date	49 pages 10 April 2013
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Design
Specialisation option	Textile design
Instructor(s)	Isa Kukkapuro-Enbom, designer, producer Tiina Karhu, lecturer
<p>This thesis is an independent project made for trade name DSGN Jonatan Varon. The theme of the thesis is the inheritance of hate and prejudice. "Choking Hazard" is a visual statement against political and religious upbringing of children. The background and premise of each art piece is discussed in the written part of the thesis. Also the workprocess and techniques are clarified to the reader.</p> <p>The thesis includes four sculptures. Their objective is to stimulate discussion and thoughts about the problems that fundamentalist upbringing might cause to a child. As a whole, the project is meant to help in finding the makers own form of expression and understand ones strenghts and weaknesses as a designer and an artist.</p> <p>The sculptures are designed and implemented to be racy, and they aim to express the artists statement directly avoiding the most common clichès. The pieces are meant to point out specific institutions and extreme cases. Recognizable symbols are used in the sculptures allowing the artist to play with peoples conceptions of them.</p> <p>The maker of the thesis has implemented all sculptures independently using some subcontractors.</p>	
Keywords	Contemporary art, sculpting, religion, politics, upbringing

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Viitekehys	2
3	Omat taustat lyhyesti	3
3.1	Perhe	3
3.2	Tekstiilisuunnittelusta taiteeseen	5
4	Kuvanveisto ilmaisumuotona	8
5	Teos 1 ja 2 : God is present/Gods present ja Human right/Human blight	14
5.1	Teos 1 ja 2 taustaa	14
5.2	Teosten 1 ja 2 suunnittelu ja rakennus	17
5.3	Valmiit teokset 1 ja 2	27
6	Teos 3: Babel	29
6.1	Teoksen 3 taustaa	29
6.2	Teoksen 3 suunnittelu ja rakennus	32
6.3	Valmis teos 3	38
7	Teos 4 : Hero	39
7.1	Teoksen 4 taustaa	39
7.2	Teoksen 4 suunnittelu ja rakennus	41
7.3	Valmis teos 4	46
8	Yhteenveto	48
	Lähteet	50

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee inhimillistä julmuutta ja avaa taustoja siihen, miten ja miksi päädyin tekemään tekstiilisuunnitteluopiskelijana lopputyönäni nykyaikaisen veistosprojektin.

Opinnäytetyö sisältää neljä veistosta. Kerron tekstissä teosten taustoja ja niiden merkityksiä minulle henkilökohtaisesti. Koetan löytää vastauksia ennen kaikkea itselleni; miksi neljän vuoden opintojen jälkeen päätin viimeisenä ja suurimpana koulutyönäni yrittää tehdä jotain minulle entuudestaan täysin vierasta ja uutta? Mistä kumpuaa se pelottavan voimakas tunne, joka ei anna muita vaihtoehtoja ja pakottaa käsittelemään juuri tätä aihetta, juuri tällä tekniikalla?

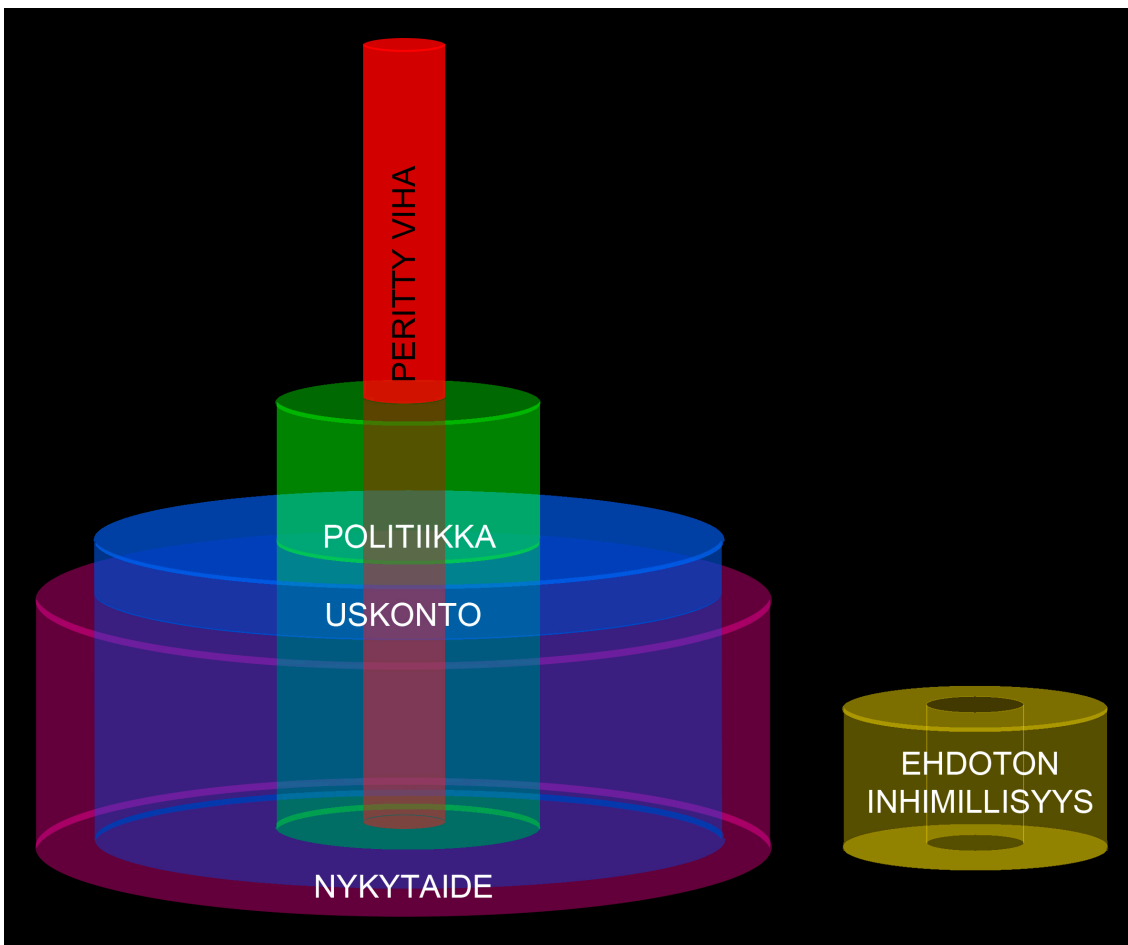
Taiteen on tarkoitus herättää tunteita. Jokainen katsoja tulkitsee teoksen omalla tavallaan ja peilaa näkemäänsä omaan elämäänsä, tietoihinsa ja kokemuksiinsa. Siksi minun selityksilläni tässä raportissa ei pitäisi olla juurikaan painoarvoa muille kuin minulle itselleni. Jos veistokset eivät anna katsojalle mitään ilman taiteilijan, näyttelykuraattorin tai kriitikon kirjoittamaa pamflettia, on työ mielestäni epäonnistunut.

Minulle oli projektin alkaessa selvää ainoastaan se, että jotta teoksilla olisi minkäänlaisia mahdollisuuksia onnistua, olisi minun toteutettava ideat intuitiivisesti, ilman kompromisseja ja pelkoa siitä, että ne lytättäisiin tekotaiteellisiksi amatöörin tekeleiksi. Epäonnistumisen pelko oli kuitenkin läsnä koko projektin ajan. Se vain piti työntää pois tieltä päivittäin.

Työt käsittelevät vihakasvatusta ja traumojen periytymistä vanhemmilta lapsille. Myrkyllisiä asenteita ja ideologioita, jotka on helppo kylvää lapsen mieleen. Nämä aiheet tuntuvat vaivanneen minua aina, mutta uskon ensimmäisen lapseni syntymän vuonna 2008 pakottaneen minut todella miettimään ihmislajin raakuutta ja niitä miljoonia muita vastasyntyneitä, joiden elämää tulisi rytmittämään viha, katkeruus ja jatkuva pahoinpitely, niin henkinen kuin fyysinenkin. Huolestuttavinta näissä kasvatustavoissa on se, miten hyvin ne ovat integroituneet osaksi valtavirtakulttuuria, piiloutuneet hengellisen, isänmaallisen ja poliittisen naamion taakse. Veistosteni visuaalinen toteutus kuvaakin juuri tätä kontrastia. Kiillotettu ulkokuori, tuhoisa sisältö.

2 Viitekehys

Piirsin itselleni viitekehysten projektin alussa (kuvio 1). Ei ollut helppoa yksinkertaistaa koko projektin luonnetta ja lähestymistapaani yhteen kuvioon. Koko konseptin ollessa vielä ideointivaiheessa, jouduin todenteolla siivoamaan ajatuksiani ja havainnoimaan oleellisen mahdollisimman selkeästi. Ymmärsin, että lopputyöni koostuu viidestä keskenään enemmän tai vähemmän taistelevasta elementistä; kaiken keskellä peritty viha, joka on paksun poliittisen ja uskonnollisen kuoren alla puristunut vahvaksi ja vaaralliseksi ajatusmaailmaksi. Nykytaiteen kuori edustaa valitsemaani tekniikkaa, jolla käsittelemiäni ilmiöitä kuvaan. Ehdottoman inhimillisyyden palikka on muista erillään, ikään kuin odottamassa torniin pujottamistaan. Vaikka sille olisi tilaa palikkatornissa, riittääkö se peittämään perityt asenteet? Ja kuka sen siihen pujottaa?

Kuvio 1: Viitekehys

3 Omat taustat lyhyesti

3.1 Perhe

Kuvio 2: Tatuointitaiteilija Aki Siltalan maalaama perhepotretti. Minä kuvassa oikealla.

Synnyin Israelissa vuonna 1986 israelilaisen isän ja suomalaisen äidin toisena lapsena. Isoveli Ben oli syntynyt 1983 ja vuonna 1988 perheeseen saatiin vielä viides jäsen, kun sisareni Paula syntyi. Vuonna 1990 perheeni muutti Israelista Suomeen. Syyt muuttoon olivat vanhemmilleni lähinnä ammatillisia, mutta ajoituksen ratkaisi se, että he halusivat meidän lasten aloittavan koulunkäynnin samalta viivalta muiden suomalaislasten kanssa. Myöhemmällä iällä koulun – ja ennen kaikkea opiskelukielen – vaihto olisi huomattavasti hankalampaa.

Muuton myötä Israelista tuli kodin sijasta vakituinen lomakohde ja suomen kieli ohitti pian heprean. Hепreaa käytän edelleen isäni ja isän puoleisten sukulaisten kanssa keskustellessani, mutta suomi on epäilemättä ykköskieleni.

Syntyperäni perusteella minut voi siis luokitella kahden kulttuurin kasvatiksi. Itse asiassa vaikutteet ovat vielä huomattavasti sekalaisemmat. Yksi Israelia leimaava tekijä on se, että sen kansa on alun perin kotoisin jokuinkin kaikkialta maailmasta. Ja kuten lähes jokaisella israelilaisella perheellä, myös isäni suvulla on pitkät ja laajalle levinneet juuret. Alun perin Espanjasta lähtöisin oleva suku pakeni aikanaan inkvisitiota hajoten eri puolille Eurooppaa. Isäni molemmat vanhemmat olivat bulgarialaisia. He saapuivat silloiseen Palestiinaan sionistisen nuorisoliikkeen mukana ja kuuluivat siihen sukupolveen, joka oli perustamassa Israelin valtiota.

Vaikka äitini on luterilaisen kulttuuriympäristön kasvatti ja isäni syntyperältään juutalainen, ei uskonto kuulunut kummankaan perheessä keskeisiin asioihin. Pikemminkin päinvastoin. Etenkin israelilainen isoisäni oli suorastaan uskonnon vastainen. Ensimmäisen kerran hän suostui kävelemään sisään synagogaan minun bar mitsvah -päivänäni – Helsingissä!

Uskonnon harjoitus ei koskaan ollut osa myöskään meidän perheemme elämää. Uskontoon pätee vanhempieni mukaan sama periaate kuin politiikkaan tai mihin tahansa muuhunkin elämänalueeseen: mikään asia ei ole itsestään selvästi tosi vain siksi, että joku mielipidejohtaja niin sanoo. Kun kritiikitön hyväksyntä yhdistyy oman ajattelun puutteeseen, ollaan nopeasti hakoteillä. Moraalikoodiksi riittää varsin pitkälle kaikkien uskontojen keskiöstä löytyvä lähimmäisenrakkauden ajatus: Tee toisille se, minkä toivot tehtävän itsellesi.

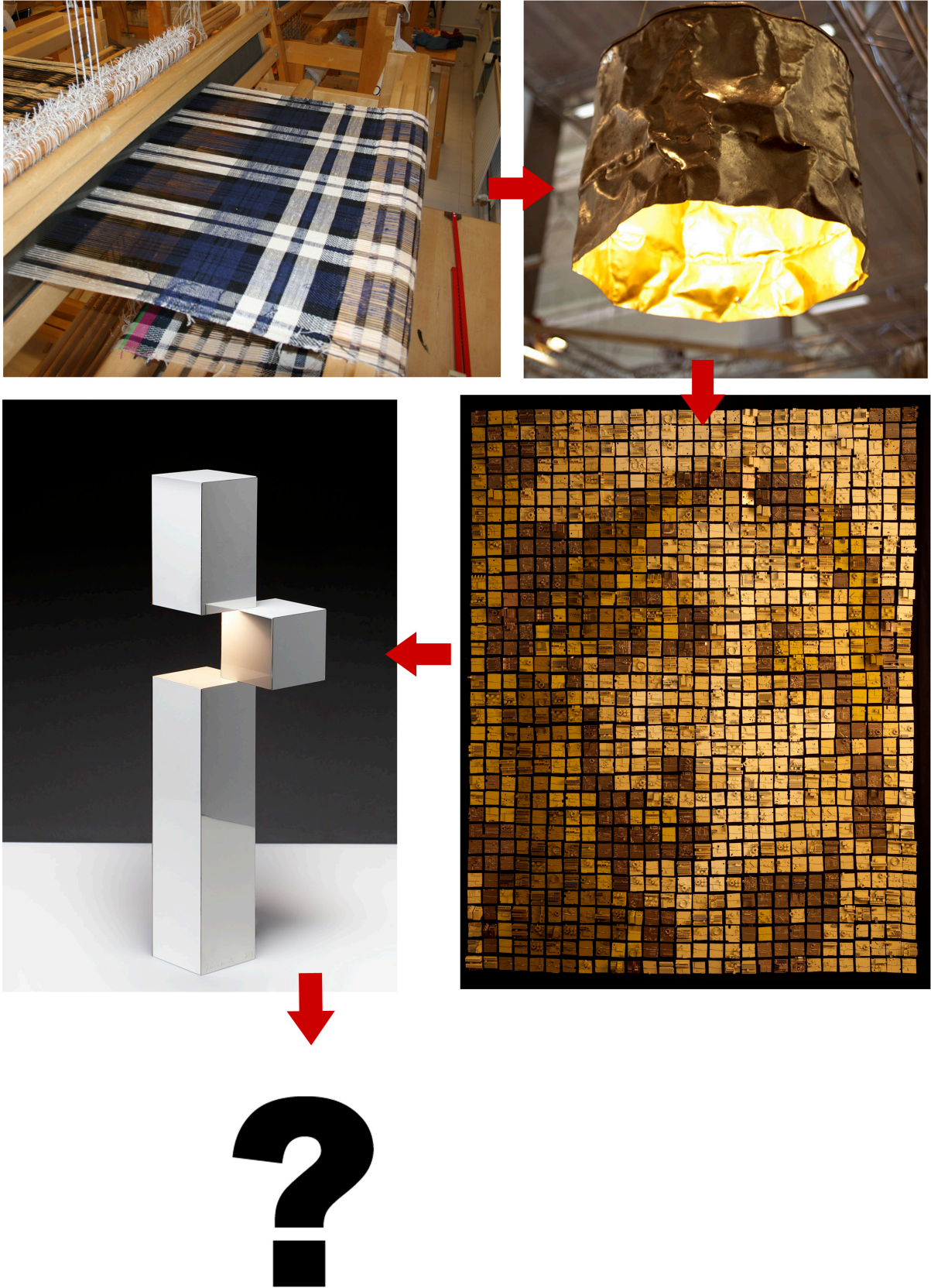
Tätä taustaa vasten näyttää ehkä erikoiselta ratkaisulta valita lapsille opinahjoksi nimenomaan juutalainen koulu. Siihen saimme vanhemmiltamme perusteluksi sen, että oman kulttuurin ja perinteiden tuntemus on tärkeää. He eivät itse katsoneet pystyvänsä sitä riittävän syvällisesti välittämään suomalaisen valtakulttuurin keskellä. Optimistinen ajatus siis oli, että saamme riittävän selkeän käsityksen molemmista kulttuureista voidaksemme tehdä omat perustellut valintamme.

3.2 Tekstiilisuunnittelusta taiteeseen

Olen aina karsastanut termiä taitelija. Assosioin sen välittömästi apurahoilla elävään henkilöön, joka maalaa itselleen keskinkertaisia öljyvärimaalauksia ruskan väreissä. Kuvataiteilijoita on maailmassa enemmän kuin tarpeeksi. Ne harvat mielenkiintoiset ja taitavat on vaikea nähdä kaiken sen massan alta. En olisi voinut kuvitella lähteväni kokeilemaan tätä tietä vielä vuosi sitten. Nyt olen kuitenkin samassa tilanteessa kuin ne tuhannet muut aloittelevat taiteilijat, joilla on suuret odotukset ja usko omiin töihinsä. Ja me kaikki toivomme pärjäävämmä ja erottuvamme muista.

Kun aloitin tekstiilisuunnittelun linjalla vuonna 2009, pääasiallinen motivaationi oli saada suunnittelijan koulutus. Tekstiili ei ollut intohimoni, vaan yksi lähestymistapa designiin. Suomen ja maailman taantuman aikana vuonna 2009 koulutuspaikoista käytiin erityisen kovaa taistelua. Olin innoissani ja kiitollinen, että sain mahdollisuuden opiskella suunnittelua missä tahansa muodossa. Ensimmäinen lukukausi kuluikin iloisissa tunnelmissa ja hurmiossa. Koulunkäynti oli ensimmäistä kertaa elämässä kivaa. Nopeasti tuli selväksi suuntautumisvaihtoehtomme yleispätevä luonne, ja se, että kurssit raapaisivat vain niitä käsittelevien aiheiden pintaa. Kuten millä tahansa elämän osa-alueella; jos todella halusi syventyä johonkin tekniikkaan, piti harjoitella vapaa-ajalla ja vain tehdä enemmän ja enemmän. Oppiminen tapahtui runsaan tekemisen ja toiston kautta.

Huomasin, etten ollut motivoitunut todella syventymään mihinkään ensimmäisenä vuonna esitellyistä tekniikoista. Toisen lukukauden puolivälissä alkuvuonna 2011 aloitin suunnitella ensimmäistä työharjoitteluani. Harjoittelutyönä tein kierrätysperiaattella suunniteltuja ja rakennettuja kalusteita ja sisustuselementtejä Trash Design –näyttelyyn Habitare-messuille. Suunnitteluprosessi oli nautinto. Vapauduin kaksiulotteisesta ajattelusta ja pääsin hahmottelemaan valaisimia, istuimia ja taideteoksia. Suunnitelmia ja piirustuksia tulvi päähän enemmän kuin ehdin saamaan niitä ylös paperille. Prosessi tuntui paljon vaivattomammalta kuin kuosien ja kankaankuvien suunnittelu. Luonnollisesti jatkossa muutkin koulutyöni ja työharjoitteluprojektit kallistuivat kalustesuunnittelun puolelle, ja tekstiilit jäivät taka-alalle. Jatkossa koulussa tehdyt tekstiilityöt olivat teosmaisia, yksittäiskappaleita.

kuvio 3: Töitä opiskeluaikana

Uskaltaminen keskittyä kalustemuotoiluun oli henkilökohtainen voitto minulle. Teollinen muotoilu oli ala, jota pelkäsin ja jolla en ikinä ajatellut voivani pärjätä. Ajattelin kilpailun olevan liian kovaa. Toisaalta millä suunnittelun alalla kilpailu ei olisi kovaa?

Sain myytyä suunnittelemani tuotteitani messuilla, ja kysyntää oli enemmän kuin koulun ohella oli aikaa tehdä. Ehkä juuri tämä pieni onnistuminen kannusti lopulta kokeilemaan jotain vielä pelottavampaa; taiteilijaksi ryhtymistä.

Voi olla, että viimeinen koulutyöni on vain todistus laiskuudestani. Taideteoksia tehdessä ei tarvitse murehtia tuotannosta, tuotannon kustannuksista, trendeistä, kausiväreistä eikä ihmisten mielipiteistä. Voi vaan tehdä oman mielen mukaisia asioita ja esitellä niitä maailmalle. Opinnäytetyöni on projektina erittäin itsekeskeinen eikä sitä tehdessä tarvitse ottaa huomioon tekstiili- ja teolliselle muotoilulle keskeisiä asioita; ongelmanratkaisuja ja kompromisseja. Monia ongelmia joutui toki myös tässäkin projektissa ratkaisemaan, mutta uniikkiteokset antavat aina enemmän anteeksi kuin massatuotantoon suunnitellut tuotteet. En koe tämän tien olevan kuitenkaan lopputyönä sen helpompi ja varsinkin tekstiosuuden rajaus ja prosessin analysointi on vaatinut luovuutta.

Pelkästään tutkinnon suorittamisen aikana tulevaisuuden haaveet ja suunnitelmat ovat vaihtuneet niin monta kertaa, etten voi tässä vaiheessa vielä kutsua itseäni tekstiilisuunnittelijaksi, kalustemuotoilijaksi tai taiteilijaksi. Aika näyttää, mikä tie vetää lopulta mukanaan.

4 Kuvanveisto ilmaisumuotona

Lopputyöni visuaalinen ulkomuoto ja käyttämäni tekniikat olivat minulle itsestään selviä valintoja heti aiheen päättämisen yhteydessä. En oikeastaan edes harkinnut toista ilmaisumuotoa teoksilleni, vaan nimenomaan halusin käsitellä näitä vaikeita aiheita leikin, viattomuuden ja värien kautta, veistoksina. Aiheen ollessa synkkä koin erittäin tärkeäksi luoda mahdollisimman suuri kontrasti sanoman ja toteutustavan välille. Koska kuvanveisto ja nykytaide ovat minulle täysin vieraita alueita, oli valinta pelata kontrasteilla myös osittain mukavuustekijä. Kun katson kouluaikana tekemiäni töitä, huomaan melkein kaikissa käyttäneeni tätä kikkaa. Oli kyseessä sitten kuosisuunnitelma, valaisin tai hiilipiirustus, olen koittanut aina laittaa töihini tasoja, joita katsoja ei ehkä heti vilkaisulla huomaa. Koko lopputyöni, neljä veistosta, perustuu tähän ideaan. On oikeastaan ihan sama, kuka nämä teokset rakentaisi, koska itse tekninen toteutus ei vaadi sellaisia taiteilijan käden taitoja kuin esimerkiksi klassinen kuvanveisto. Kaikki perustuu ideaan, oivallukseen ja tarkasti mietittyjen elementtien yhdistelyyn. En olekaan esittelemässä opinnäytetyössäni teknistä lahjakkuuttani, vaan ainoastaan taiteellista visiotani. Työt ja niiden ulkomuoto ovat helposti kopioitavissa, ja ne pystyy helposti tekemään paljon paremminkin. Isompi budjetti vaikuttaisi suoraan konkreettiseen lopputulokseen.

Pieni budjetti vaati tarkempaa suunnittelutyötä. Mitä voisin tehdä itse? Mitkä työvaiheet olisi pakko teettää alihankkijalla? Löysin mielestäni balanssin, jossa en itse eikä perheeni joutuisi vararikkoon projektin päätyttyä. Tein mahdollisimman paljon itse. Vaikeimmat työvaiheet, kuten esimerkiksi akryylin leikkaus ja liimaus, oli pakko ulkoistaa.

Vaikka minusta tuntuukin, että valitsemani ilmaisumuoto toteutukselle on tullut kuin itsestään heti aiheenvalinnan yhteydessä, olen varmasti saanut vaikutteita jostain. Joku näkemäni teos tai tekijä on kylvänyt päähäni siemenen, joka heti sopivan tilaisuuden tultua tarrasi kiinni aihevalintaani ja ”pakotti” minut käyttämään nykytaiteellista, leikkisää ilmaisumuotoa.

Mietin asiaa pitkään ja tajusin, että olin ennen projektin alkamista, ennen kuin koko lopputyö tuli ajankohtaiseksi, lukenut artikkelin suomalaisesta kuvanveistäjästä Jiri Gelleristä. Olin innostunut hänen töistään ja ylipäättänsä siitä, että Suomesta löytyi taiteilija, joka teki visuaalisesti niin herkullisia veistoksia. Uskon tämän herättäneen kiinnostukseni ja avanneen minulle sen mahdollisuuden, että voisin joskus yrittää tehdä veistostaidetta. Olen myös aina pitänyt Jeff Koonsin töistä ja aloin perehtyä niihinkin enemmän. Koonsin joidenkin töiden valtava koko oli varmasti yksi tärkeimpiä vaikutteita siihen, miksi omat työni ovat sen kokoisia kun ovat. Ei ehkä pitäisi olettaa, että veistoksen iso koko tekisi automaattisesti teoksesta vaikuttavamman, mutta jokin siinä yliampuvassa suurentamisessa minua kiehtoi. Uskon, että teoksen harkittu koko on olennainen osa omaa projektiani. Yksi viimeaikaisista taitelijalöydöistäni on australialainen hyperrealisti Ron Mueck, jota pidetään

yhtenä maailman teknisesti taitavimpana kuvanveistäjänä. Hänen luomissaan realistisissa ihmis-hahmoisissa veistoksissa mittasuhteilla on keskeinen rooli. On aika hätkähdyttävää, kun tutun ja arkisen asian näkee täysin eri koossa kuin mihin on tottunut. Mueckilla ihmishahmot ovat erityisen realistisia, ”hyperrealistisia”, joten niiden kohtaaminen tekee varmasti melkoisen vaikutuksen. Olen koettanut luoda samanlaista efektiä omiin töihini suurentamalla kaikille tuttuja esineitä, tässä tapauksessa leluja.

Olisin voinut mennä täysin toiseen suuntaan toteutuksen kanssa ja nimenomaan tehdä leluista alkuperäisen kokoiset. Koin kuitenkin, että tässä tapauksessa veistosten määrällä olisi ollut paljon kriittisempi merkitys. Olisi täytynyt tehdä useampia samanlaisia, laittaa ne ehkä leluhyllyyn ja tehdä niistä kaikin puolin identtisiä alkuperäisten lelujen kanssa, lukuun ottamatta pientä vihaviestin lisää, jonka olisin niihin ujuttanut. Tämä olisi kuitenkin muuttanut koko projektin luonteen ja tehnyt siitä pikemminkin tempauksen tai performanssin. Lelut olisi pitänyt piilottaa kaupan hyllyille ja tuoda sanoma läpi aivan eri tavalla. Suomalainen nykytaiteilija Jani Leinonen, jonka tapasin projektia tehdessäni, puhui juuri kyseisestä vaihtoehdosta. Mitä jos lelut olisivat normaalin kokoisia ja ne vietäisiin lastentarhaan? Miten lapset suhtautuisivat niihin? (Leinonen, tammikuu 2013). Eihän lapsi välttämättä ymmärrä tiettyjen sanojen ja symboleiden merkitystä. Jos ymmärtäisi, eikö se olisi aika huolestuttavaa? Olisiko tällainen tempaus juuri todistanut aihevalintani sanoman? Voi olla. Leinosen projektien ja töiden luonne on usein tämäntyyppinen, ja hänen kantaaottavat viestinsä välittyvätkin tehokkaasti. Hän käyttää paljon aikaa suunnitellessaan teostensa sijoittelua, ja valittu ympäristö on iso osa itse teosta. Myös jo nykyään hienostoseurapiireissä arvostettu, pääosin katutaiteilijana toimiva Banksy perustaa anarkistiset työnsä pitkälti tarkkaan valittuihin sijoitteluihin. Tämä on erittäin mielenkiintoinen ja jokseenkin uusi tapa luoda salonkikelpoista taidetta. Mahdollisissa tulevaisuissa projekteissa varmasti keskityn myös tähän työtapaan enemmän. Matti Sampela kirjoittaa katutaidetta käsittelevässä opinnäytetyössään:

Viimeistään Banksyn graffitien mukana kumoutui myös sääntö kaupallisesti arvottomasta julkisesta ja luvattomasti tuotetusta taiteesta. Banksyn maine eteni hyvin nopeasti aina pisteeseen jossa asuntokauppiat myivät tonteiltaan myös yksittäisiä seiniä joihin tämän mystisen taiteilijan kultainen Midaan kosketus oli yltänyt. Tapauksesta koomista tekee varsinkin se, että kansan nähdessä graffitin yleisesti vandalismina ja katukuvan pilaamisena taiteilijat kuten Banksy onnistuvatkin luomaan ulkotilaan luvattoman teoksen jonka arvo äkillisesti nouseekin pilviin. Täten voisi sanoa että katutaide on siis kulkenut täyden ympyrän ja kääntänyt kaikki siihen kohdistetut epäkaupallisuutta koskevat ennako-oletukset ja uskomukset totaalaisesti päälakalleen. (Sampela, 2012, 8.)

Päädyin tällä kertaa kuitenkin tekemään teokset alkuperäisen visioni mukaan jättikoossa, ehkä juuri säilyttääkseni jokaisen työn ainutlaatuisuuden, seuraten Koonsin ja Mueckin tyyliä.

Vielä ei ole tiedossa, mihin työni lopulta sijoittuvat. Parhaassa tapauksessa sijainti tuo vielä lisäarvoa töille. Olen kuitenkin suunnitellut teokset sisätiloihin, sillä lähtöajatuksella, ettei niiden tarvitse

kestää sen paremmin sään vaihteluita kuin julkisen tilan mahdollista ilkeävaltaa ja kosketteluakaan. Tämä rajoittaa vaihtoehtojani esittelypaikan suhteen.

Kuvio 4: Jiri Gellerin veistos "Happy".

Kuvio 5: Jani Leinosen teokset "Death of YSL" ja "Death of McDonalds"

Kuvio 6: Banksyn teos Israelissa/Palestiinassa Länsirannan eristysmuurissa

Kuvio 7: Jeff Koonsin teos "Balloon rabbit (violet)"

Kuvio 8: Ron Mueckin teos "A girl"

5 Teos 1 ja 2 : God is present/Gods present ja Human right/Human blight

5.1 Teos 1 ja 2 taustaa

Uskonto on ihmeellinen ilmiö. Astelemme jumalamme eteen alttarille kuuntelemaan latteuksia rakkauden voimasta tuntemattomalta virkamieheltä, jonka siunausta ja hyväksyntää tarvitsemme, jotta parisuhteemme olisi täydellinen. Seremonian jälkeen istumme syömässä ruokia, jotka toinen virkamies on todennut uskonnollemme sopiviksi ja väännämme small-talkia nauraen vaikkapa skientologialle ja säälien sen uhreja, haavoittuneita mieliä, joita on hyväksikäytetty, huijattu ja satutettu. Meille ei voisi tulla mieleenkään, että kahden tuhannen vuoden päästä Suomen Hirvensalmella olisi ihan normaalia seistä samanlaisella alttarilla samanlaisessa tilaisuudessa jättimäisen, keskinertaisesti maalatun L Ron Hubbard -potretin alla.

Eri uskontojen perinteet ja kulttuuriset vaikutukset ovat niin syvällä kansojen ja yksilön identiteetissä, ettei valtaosa maailman ihmisistä osaa erottaa itseään uskonnosta. Se on osa identiteettiä, osa yhteisöä, osa koko maata. Israelilainen kirjailija Amos Oz kuvailee omaelämäkerrassaan "A tale of love and darkness" uskonnon otetta kulttuuriin ja ihmiseen: "Agnon himself was an observant Jew, who kept the Sabbath and wore skullcap, he was literally, a God-fearing man: in Hebrew, "fear" and "faith" are synonyms." (Oz 2005, 70). Agnon oli tunnollinen juutalainen joka vietti sapattia ja käytti kipa-päähinettä. Hän oli kirjaimellisesti Jumalaa pelkäävä mies. Hepreaksi sanat "pelko" ja "usko" ovat synonyymejä.

Ateistit saavat varoa kaapista tulemistä monessa maailman kolkassa vielä pitkään. Usko on niin pyhä asia, että sen varjolla on hyväksytyä syrjiä vähemmistöjä, jotka eivät sovi siihen muottiin, jonka olemme Jumalan tahdoksi päättäneet. Parhaimmassakin tapauksessa nämä vialliset pyritään korjaamaan, jonka jälkeen he ovat kyllä tervetulleita yhteisöön.

Yhdysvalloissa rotuerottelu päättyi näennäisesti 60 -luvulla. Todellinen tasa-arvo aletaan saavuttaa vasta nyt. Kuinka monta vuosikymmentä vielä menee, ennen kuin seksuaalivähemmistöt nauttivat tasa-arvoisesta asemasta länsimaissa, puhumattakaan muista maailmankolkista?

Kukaan sivistynyt ihminen ei voi enää paheksuntaa aiheuttamatta kieltää tummaihoista henkilöä osallistumasta jumalanpalvelukseen. Kuitenkin ymmärrämme ja katsomme muualle, jos seurakunta ei halua avoimesti homoseksuaaleja, transseksuaaleja tai transgender-jäseniä. Konservatiiviset uskonnot eivät anna mitään mahdollisuuksia seksuaalivähemmistöille.

Oma uskonnollinen kasvatukseni ei tule kotoa. Ainoa oikea Jumala paljastettiin minulle 9-vuotiaana, ja seitsemän seuraavaa vuotta Jahve ja Hänen sääntönsä olivat osa elämäni joka arkipäivä aamusta iltopäivään Helsingin Juutalaisessa koulussa. Kotona ei paljon Hänestä puhuttu. Oli mahdoton tuntea kuuluvansa aidosti joukkoon, joka ainakin päällisin puolin näytti uskovan siihen, mitä aamuisin rukoili synagogassa. Nuoremmat lapset eivät tietenkään voineet ymmärtää täysin, mitä lauloivat, yläluokilla jako oli jo selkeämpi. Osa uskoi siihen, mitä julisti. He olivat pukeutuneet rukousviitan ja käärineet nahkaremmit käsiinsä ja päähänsä ennen kuin me pakanat olimme ehtineet salatupakalta takaisin koulun alueelle. Hyvätapaiset lapset sulautuivat hyvin seurakuntaan. Osa meistä protestoi enemmän tai vähemmän avoimesti ja saimme ymmärrettävästi paheksuvia katseita konservatiivisilta seurakunnan jäseniltä. Ihmisen tarve kuulua yhteisöön on voimakas. Yksi yhdistävä tekijä riittää. Kun viettää herkimmät ikävuodet vähemmistönä, kasvaa itselle kestopymynameio, joka salaa näyttää isoa keskisormea kaikille muille. Väsyneenä nauramaan Heil Hitler- vitseille ja vastaamaan ympärileikkaus-uteluihin teini-ikäinen poika ei halua enää pyydellä rotuaan anteeksi, vaan on ylpeä erilaisuudestaan. Hänellä on oma yhteisönsä, valittu kansa, joka hyväksyy hänet. Mitä käy niille lapsille, jotka ovat uskonpuutteen takia polttaneet sosiaaliset siltaansa seurakuntaan, mutteivät täysin sulautu muuhun maan väestöön?

Keskisormi on aikuisenakin vielä osittain pystyssä. Ei halua luovuttaa ja hylätä sitä ainoaa asiaa, joka erotti muista. Ei halua kuulua valtaväestöön kaiken taistelun ja vaivaantuneen puolustelun jälkeen. Kuitenkin se ainoa erottava tekijä on jo itselle valhetta, sitä ei enää ole. Huomaamattaan sitä kuuluu taas valtaväestöön ja on "normaali".

Puheestani voisi päätellä, että Juutalainen koulu olisi ollut kauhea ultraortodoksinen laitos, jossa pakotetaan lapsia rukoilemaan ja uskomaan johonkin, mihin ei usko. Näin ei ollut. Koulu oli lämmin paikka ja todellisuudessa varsin liberaali opetukseltaan verrattuna moniin muihin uskonnollisiin yksityiskouluihin. Kävin ensimmäisen ja toisen luokan Helsingin Lauttasaassa normaalissa peruskoulussa, jossa en pärjännyt hyvin ja olin opettajien mielestä varmaan yksi luokkamme ongelmatapauksista. Kun vaihdoin kolmannella luokalla Juutalaiseen kouluun, minut otettiin avosylin vastaan niin luokkalaisten keskuudessa kuin opettajienkin puolesta. Keskiarvoni nousi kiitettävään.

Luokallamme oli 10 oppilasta ja koko ala- ja yläasteella yhteensä 100 oppilasta. Kun murrein ensimmäisenä päivänä synagogassa, kun en osannut rukousta ulkoa kuten kaikki muut, ei kukaan osoitellut tai ihmetellyt. Luokkakaverini ja opettajat vierellä lohduttivat ja vakuuttivat, että opin ne nopeasti eikä kukaan oleta minun niitä vielä hallitsevan. Voisin kyynisenä ateistina ajatella heidän toimineen ainoastaan hyvinä juutalaisina tehden minusta paremman juutalaisen. Se olisi naurettavaa. Kyse oli aidosta välittämisestä ja yhteisöllisyydestä, eikä uskonnolla ollut mitään tekemistä asian kanssa.

Opetus oli laadukasta ja nopeasti valtaosa koulun henkilökunnasta opettajista keittäjiin tunsivat minut ja moni heistä myös perheeni. Parhaat ystäväni ovat edelleen noilta kouluajoilta.

Koulumme järjestämä perinteinen kahdeksannen ja yhdeksännen vuosiluokan yhteinen opetusmatka oli kokemus, joka tiivistä porukkaa entisestään yhteen. Alun perin matkan oli tarkoitus olla kuukauden pituinen reissu Israeliin, mutta johtuen maan silloisesta hälytystilasta vuonna 2002 koulun ja vanhempiemme päätöksestä menimmekin kolmen viikon Euroopan-matkalle. Kolmen kohteen opetusmatka (Budapest, Praha, Berliini) tutustutti meidät Euroopan juutalaiseen historiaan, ja kävimme tietysti kaikilla muistomerkeillä ja synagogissa vierailuilla. Sachsenhausenin keskitysleiri Berliinin lähistöllä oli erityisen vaikuttava kokemus.

Näitä asioita miettiessäni kuinka voin kääntää selkäni tälle yhteisölle ja erota seurakunnasta? Jostakin on luovuttava. Jos en voi joustaa uskontoon liittyvissä periaatteissani, ei minulla taida olla muuta vaihtoehtoa kuin kiittää ja toivottaa kaikkea hyvää heille.

Voiko uskonnollisen organisaation jäsenenä, kannattajana ja harjoittajana ummistaa silmänsä joiltakin sen edustamilta asioilta ja allekirjoittaa vain omaan moraaliin sopivat yhtymäkohdat? Miksi pitää olla osa sitä organisaatiota, löytää se pienin yhteinen nimittäjä ja kävellä lauman mukana tapahtui mitä tapahtui? Katolisen kasvatuksen saanut, sittemmin katolisuuden hylännyt amerikkalainen radiojuontaja Keith Malley sanoi sen hyvin: "God is the law, and we're all shady lawyers" (Malley 2008). Jumala on laki, ja olemme kaikki hämäreitä asianajajia.

Tunnustettu uskonto vaatii maailmassamme ison joukon seuraajia. Pienen joukon oma uskonto on kultti. Yhden ihmisen harjoittama uskonto on sääliittävä kultti.

Haluamme kuulua joukkoon. Emme uskalla protestoida yhteisöämme vastaan, mutta kierrämme Jumalan sääntöjä mahdollisimman ovelasti, jotta voisimme nauttia sekä syntisestä elämästä että taivaallisesta tuonpuoleisesta. Jos liittyy osaksi tiettyä seurakuntaa ja uskontoa, eikä sopimus sisällä koko pakettia? Jos sopimusehdot eivät miellytä, älä allekirjoita. Allekirjoitamme lukematta ehtoja ja kritisoiimme sitten, kun homma ei toimikaan. Olemme silti liian laiskoja palauttaaksemme tuotteen. Pitäisi jonottaa asiakaspalveluun, tapella heidän kanssaan, pakata tavara ja raahata postiin, ei pääsisi kirkossa naimisiin, hautapaikka lähtisi alta...

Jumalanne hidastavat ihmisen evoluutiota . Ne kahlitsevat ihmiset esihistorialliselle tasolle, jolloin ei vielä tiedetty paremmin. Hylätkää konservatiivinen uskonto. Korvatkaa Jumala empatialla ja todellisella lähimmäisen ja kauimmaisen rakkaudella. Nostakaa jalustalle jotain mikä on todellista. Ihailkaa heitä jotka auttavat muita. Älkää heitä jotka väittävät auttavansa muita käännättämällä oikeaan uskoon. Auttakaa näitä käännättäjiä näkemään oman toimintansa tekopyhyys, ja antakaa heille anteeksi heidän huono kasvatuksensa. Se ei ole heidän syytään.

Vain henkilökohtainen kokemus tai tunne voi tehdä asiasta itselle pyhää. Kasvattajasi, kulttuurisi tai maasi hallitus ei voi kertoa sinulle mikä on pyhää. Määrittele itsellesi uusi

*uskonto . Leikkaa ja liimaa tai keksi kokonaan uutta. Se on elämäkatsomuksena aivan yhtä validi kuin aiemmat. Uskontoosi ei kuitenkaan saa liittyä kukaan muu, ei lapsesi, naapurisi tai äitisi. Siksi on parasta pitää nämä uudet hengelliset näkemykset omana tietona hautaan saakka. Jotta voimme olla tappamatta toisiamme ja käyttäytyä niin sivistyneesti kuin väitämme käyttäytyvämmme, tarvitsemme 7 miljardia uutta uskontoa.
(Ajatusten virtaa viitekehystä miettiesäni)*

Opinnäytetyötä tehdessäni Paavi Benedictus VXI erosi virastaan (virallisesti 28.2.2013). Häntä ja hänen kardinaalejaan vastaan saatetaan nostaa syyte lapsia hyväksikäyttäneiden pappien suoje-
lusta ja tietojen salailusta. Nämäkään syytteet tuskin horjuttavat Vatikaanin perustuksia.
Teoksessa "God is present/Gods present" (Jumala on läsnä/Jumalan lahja) olen kuvannut katoli-
sen kirkon hyväksikäyttökandaalin. Teoksessa "Human right/Human blight" (Ihmisoike-
us/Ihmisvitsaus) kuvaan konservatiivisen uskonnon suhtautumisen seksuaalivähemmistöihin. Kak-
si lelupakettia luovat irvokkaan kontrastin keskenään. Tekopyhyden surullinen huipentuma.

5.2 Teosten 1 ja 2 suunnittelu ja rakennus

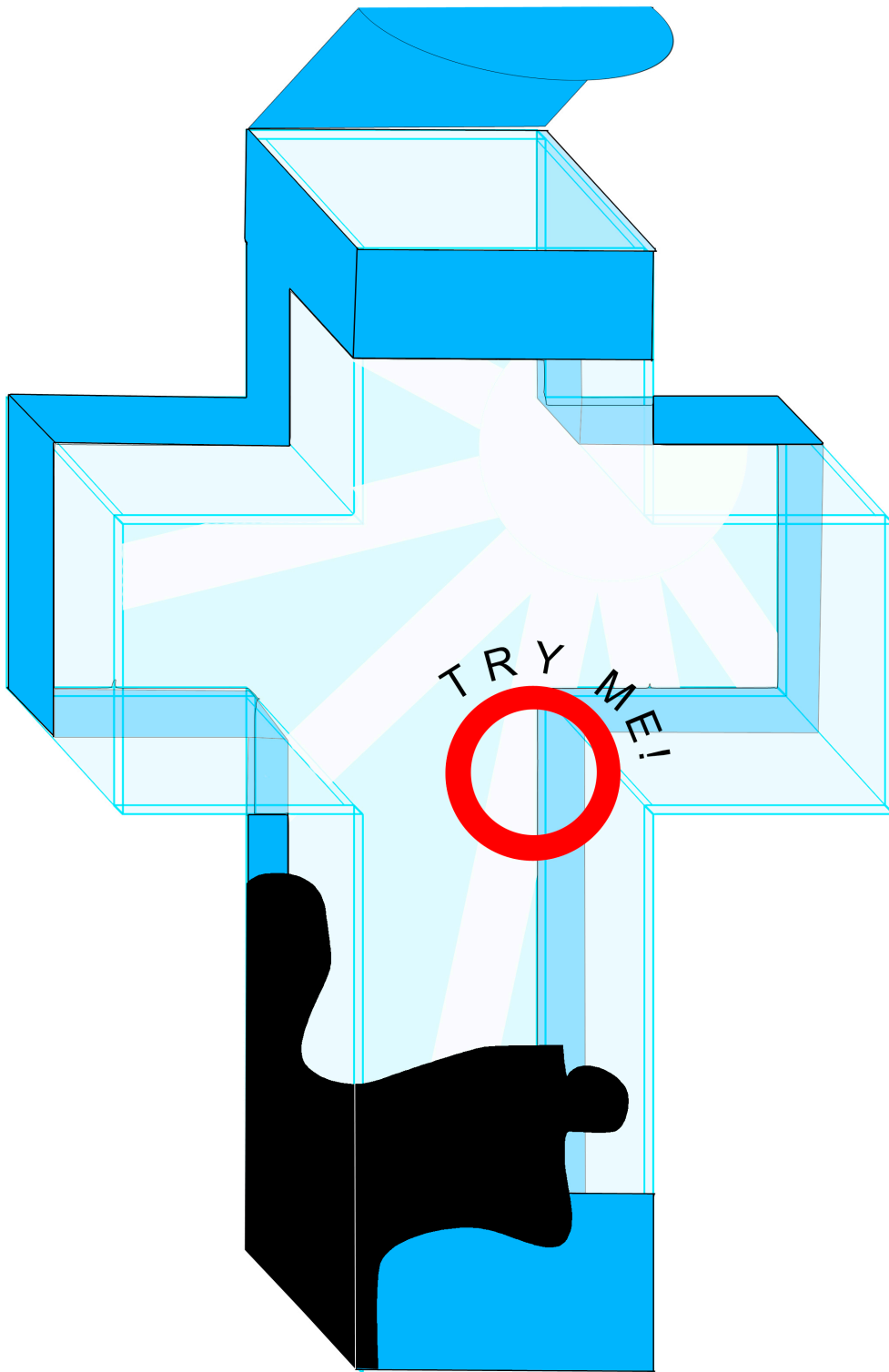
Visio isoista akryylisistä läpinäkyvistä risteistä oli alku koko projektille. Alkuperäisen suunnitelman mukaan olisin yksinkertaisesti täyttänyt oikeinpäin olevan ristin mustilla ja valkoisilla pallomeri-
paloilla, ja väärinpäin olevan ristin värikkäillä palloilla. Tämän oli tarkoitus kuvastaa mustavalkoi-
sen ajattelun suosimista uskonnoissa ja sitä, kuinka oikeaoppinen yksilö sopii uskonnon luomaan
koteloon. Itsenäistä ajattelua harjoittavat, värikkäät, kyseenalaistavat ja normeista poikkeavat mie-
let olisi leimattu syntisiksi ja saatanallisiksi. Isoin viesti kai olisi ollut seksuaalivähemmistöjen lähtö-
kohtainen tuomitseminen helvettiin. Veistoksessa olisi periaatteessa pelattu vain väreillä ja erilaisil-
la assosiaatioilla, joita värien erottelu olisi saattanut aiheuttaa. Projektin puolivälissä päätin kuiten-
kin muuttaa suunnitelmaa ja viedä työn hieman erilaiseen suuntaan. En halunnut siitä vihjailevaa.
En halunnut, että voin tiukan paikan tullessa piiloutua sen taakse ja väittää, että sen viesti olisi jo-
kin muu kuin mitä oikeasti halusin sanoa. Hylkäsin siis pelkillä väreillä leikkimisen ja päätin koros-
taa ja alleviivata sanomaa.

Halusin ottaa katolisen kirkon hyväksikäyttökandaalin osaksi kyseistä työtä samalla ottaen kantaa
myös kirkon ja konservatiivisten uskontojen suhtautumiseen seksuaalivähemmistöihin. Akryylilaati-
kot muuttuivatkin lelupaketeiksi imitoiden pahvia ja muovia, joita yleisesti lelufiguurien pakkauksis-
sa käytetään.

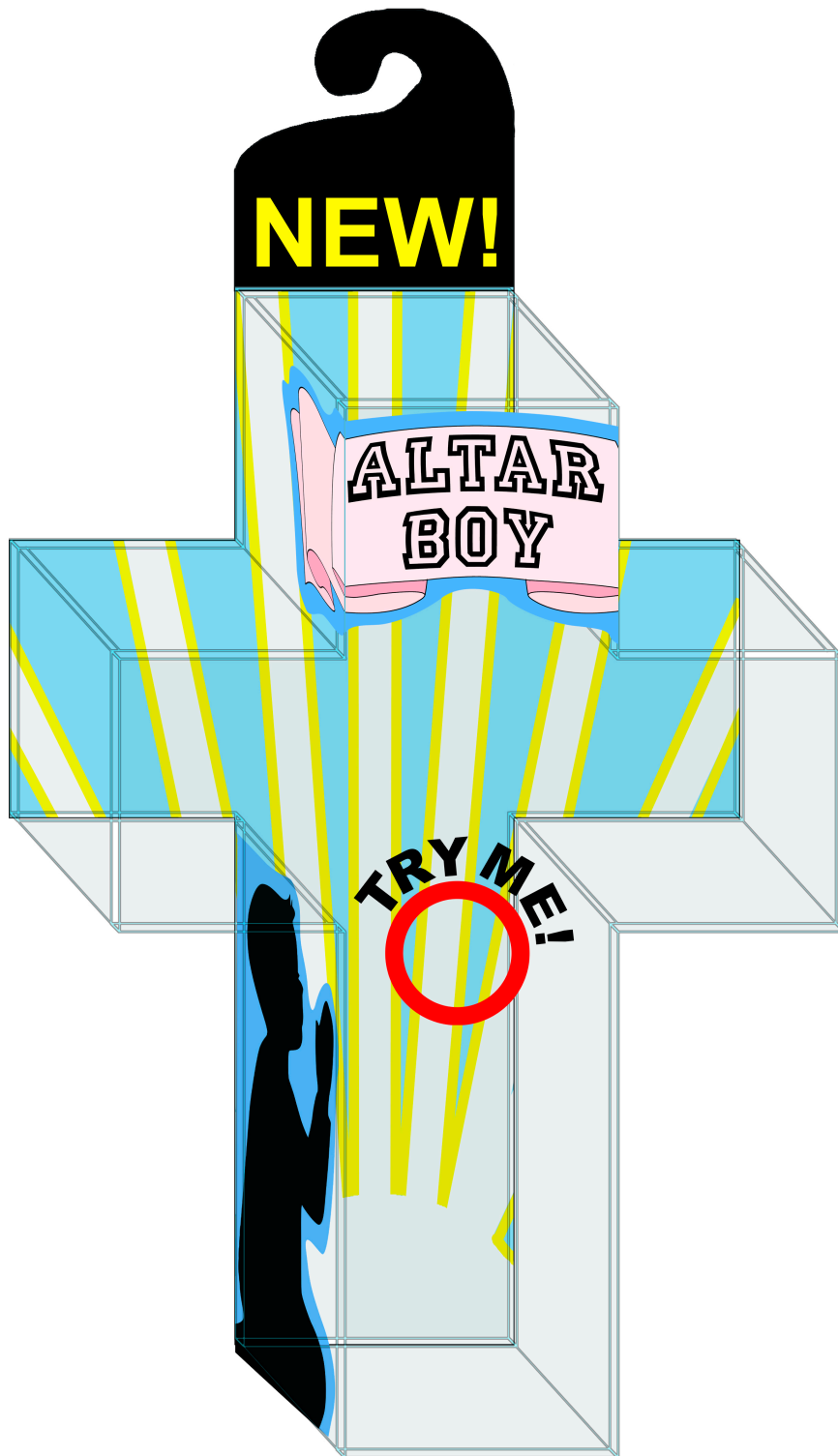
Kaksimetristen akrylikoteloiden valmistaminen osoittautui hankalammaksi kuin luulin. Minulta kului paljon aikaa selvitellessäni eri yritysten kanssa hintoja ja valmistustapoja. Lopulta näytti siltä, ettei kukaan uskaltaisi tehdä niin isoja yhtenäisiä koteluita, koska kaikki pelkäsivät niiden hajoavan ennen kuin ne saataisiin edes toimitettua minulle. Onnekseni löytyi Tallinnassa toimiva yritys, jonka toimitusjohtaja sanoi minulle heti ensimmäisessä sähköpostissa hoitavansa homman. Kävin Tallinnassa keskustelemassa heidän kanssaan parhaasta mahdollisesta tavasta valmistaa kotelot niin, että ne kestäisivät kuljetuksen ja mahdollisen siirtelyt jatkossakin. Saimme yksityiskohdat sovittua ja muutaman viikon kuluttua sain työhuoneelleni valmiit kotelot.

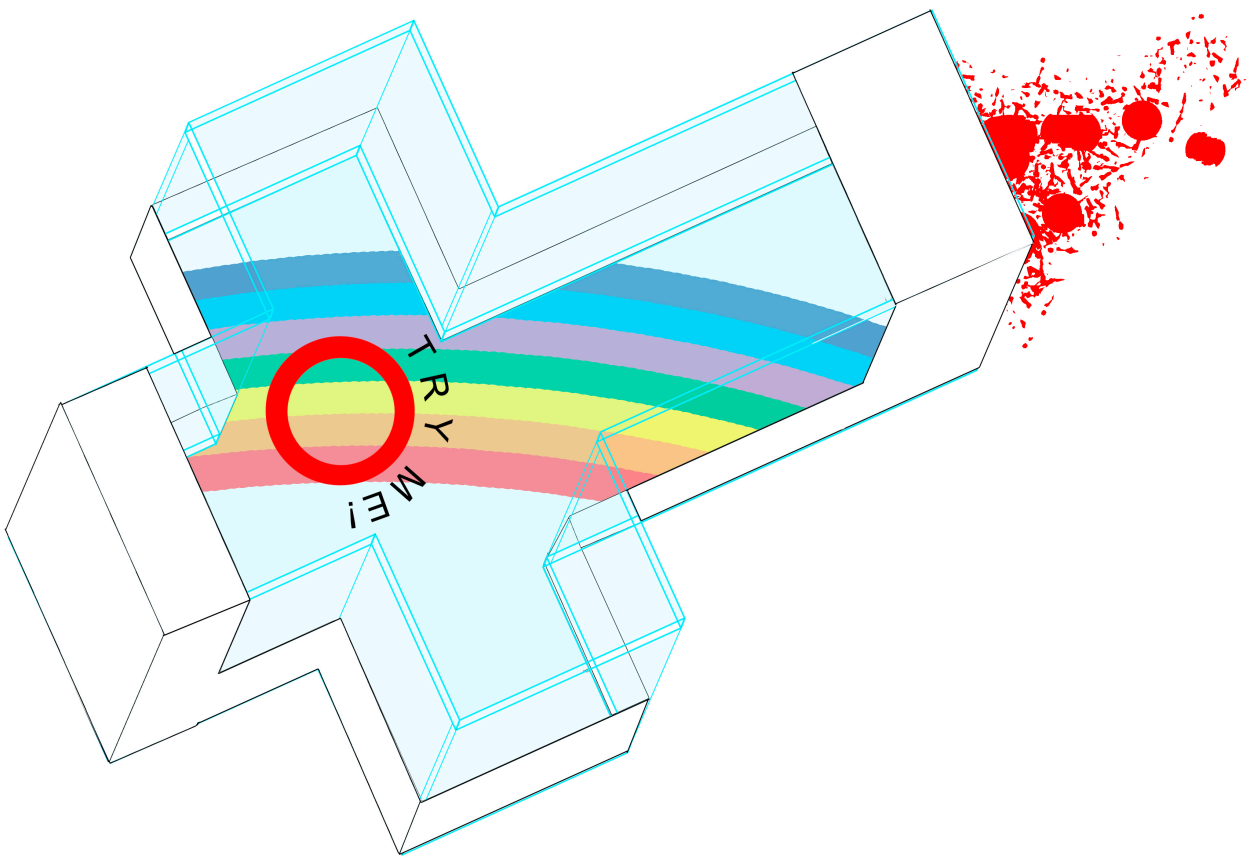
Kuviot 9 ja 10: Lelupakettimalleja

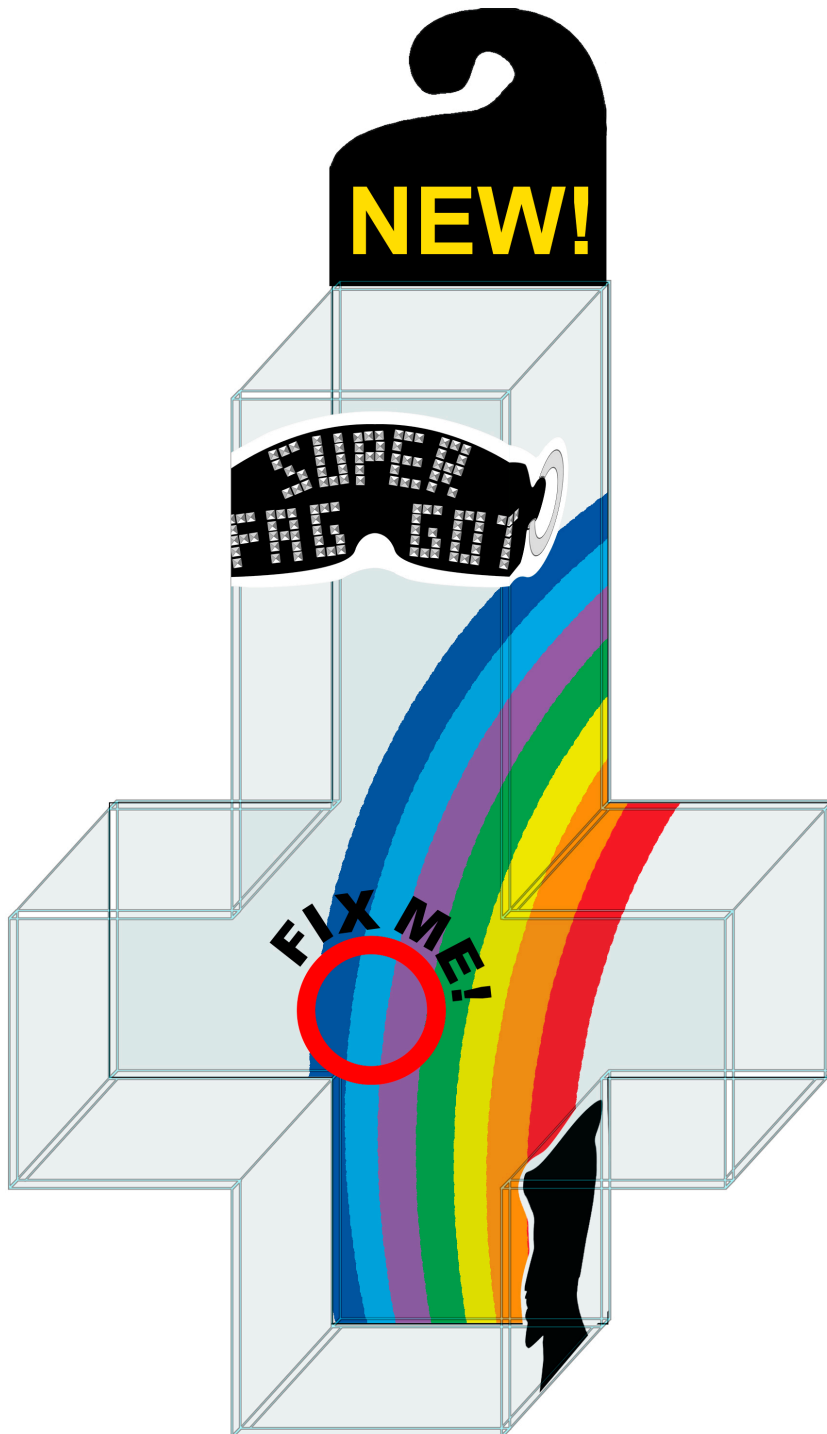
Kuvio 11: suunnitelma lelupakettiteokselle 1

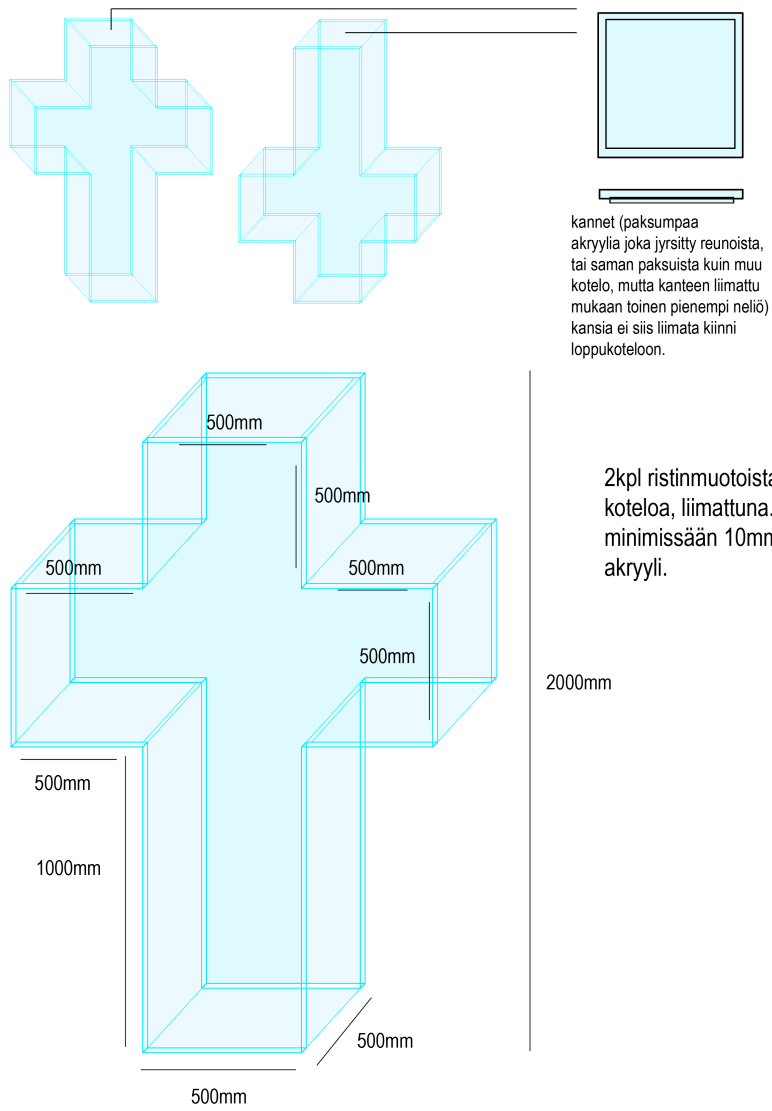
Kuvio 12: Lopullinen suunnitelma lelupakettiteokselle 1

Kuvio 13: Suunnitelma lelupakettiteokselle 2

Kuvio 14: Lopullinen suunnitelma lelupakettiteokselle 2

Kuvio 15: Alihankkijalle lähetetty alustava mallikuva akryylikoteloista

Kuvio 16: Valmiit akryylikotelot saapuivat työhuoneelle

Kuvio 17: Akryylikotelot

Mietin erilaisia materiaaleja imitoimaan lelupaketin pahviosia. Ison taustalevyn tulisi olla tukeva ja sitä pitäisi voida maalata. Kapalevy olisi kevyt, mutten voisi maalata sitä ilman, että se vääntyy ja vääristyy. MDF-levy olisi halpaa, mutta se murtuisi helposti esimerkiksi kuljetuksessa. Päädyin käyttämään samaa vaneria kuin mitä käytin teoksessa 3. Yhdeksän millimetrin koivuvaneri oli tarpeeksi tukevaa ja sitä voisi maalata. Koko ristin kokoista yhtenäistä levyä oli vaikea löytää, joten tein taustalevyt kahdesta osasta (kuvio 18).

Leikkasin vanerin oikeaan muotoon ja tein kappaleisiin reiät, joista ne kiinnitettäisiin lopulta akryylikoteloon. Kun tarvittavat reiät oli tehty vaneriin ja akryyliin, maalasın taustalevyt.

Suunnittelin isot tarrat molempiin lelupaketteihin, jotka tulostutin helsinkiläisessä painotalossa (kuvio 19).

Kuvio 18: Lelupaketin "taustapahvin" luominen vanerista

Kuvio 19: Tarrat liimattu koteloon

5.3 Valmiit teokset 1 ja 2

Kuvio 20: Valmis teos 1 "God is present/Gods present (200 x 150 x 50cm)

Kuvio 21: Valmis teos 2 "Human right/Human blight (200 x 150 x 50cm)

6 Teos 3: Babel

6.1 Teoksen 3 taustaa

On shady grounds you all decided on an enemy,
 then closed your eyes from facts that wouldnt fit your theory.
 When you inherit inhumanity, the old-mans lifetimes worth of bitterness,
 I know it's hard to face reality, to figure out the proper reasons for this mess.
 (Varon, Same Difference 2011)

Lainaus on katkelma veljeni kirjoittamasta lyriikasta, joka muistui mieleeni lopputyöni aihevalintaa miettiessäni : Huteralla pohjalla valitsitte yhteisen vihollisen ja suljitte silmänne faktoilta jotka eivät tukeneet omia teorioitanne. Kun perit epäinhimillisyyden ja isäukon elinikäisen katkeruuden, on vaikea kohdata todellisuutta ja nähdä tämän sotkun todelliset syyt.

Teos kuvaa avointa ja hiljaista rasismia, jota harjoitamme kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Rasismia on monenlaista ja se kohdistuu milloin mihinkin ryhmään. Rubikin kuutio on ratkaistu, kun kaikki värit ovat omilla puolillaan. Kansallissosialistinen mieli ei kestä rotujen sekoittelua ja tällaisen henkilön ihannemaailmassa rodut pysyisivät omissa lokeroissaan. Lapselle on helppo opettaa tämä maailmankuva ja saada hänet uskomaan, että maailma on sekasorron tilassa. Rodut pitää erottaa ja oma rotu pitää puhtaana. Jokainen voi tehdä osansa tässä isossa tehtävässä tekemällä esimerkiksi maahanmuuttajien elämästä helvettiä. Rubikin kuutio on erittäin haastava ratkaistava keski-verta ihmiselle. Rasistiset vanhemmat antavat lapsellensa mahdottoman tehtävän ja taakan. Periaatteen ja vihan perinnön, joka aiheuttaa heille myöhemmin elämässä vain ongelmia ja kärsimystä.

Hienovaraisempaa rasismia harjoittavat kasvattajat naureskelevat tietylle ihmisryhmälle ja kertovat neekerivitsejä ruokapöydässä. Lapsi, joka pitää isäänsä maailman hauskimpana ihmisenä, imee huomaamattaan tämän asennevamman itseensä.

Kerran eräs ystävättäreni näytti ystäväkirjaansa, johon hän oli nuorena tyttönä pyytännyt silloisia ystäviään kirjoittamaan erilaisia asioita syntymäpäivästä lempiväriin. Hän oli pyytännyt isäänsä täyttämään viimeisen sivun, jossa isä oli niin ikään luetellut omat lempibändinsä ja -ruokansa. Sivun alaosassa oli tyhjää tilaa, johon kirjoittaja sai itse kirjoittaa vapaavalintaisen terveisensä kirjan omistajalle. Isä oli kirjoittanut yhden lauseen; ”Älä nai mutakuonoa.” Tämä oli siis ensimmäinen

asia, mikä hänelle tuli mieleen ala-asteikäisen tyttärensä ystäväkirjan tyhjiä rivejä katsellessa. Viha juurtuu syvälle. Onneksi tässä tapauksessa tytär ei perinyt isänsä näkemyksiä. Useat lapset kuitenkin jäävät tällaisen ajatusmaailman vangeiksi.

Kahden maan ja kulttuurin kasvattina en ole itse kärsinyt rasismista nimeksikään. En kuitenkaan ikinä unohda niitä muutamaa kertaa, kun sitä olen kohdannut, ehkä siksi, että tapaukset osuivat herkkään teini-ikään, oman identiteetin etsimisen raivokkaampaan kauteen. Loukkaantumiseni tuntuu ehkä liioitellulta näin jälkikäteen ajateltuna, ainakin verrattuna siihen, mitä monet muut etniset vähemmistöt Suomessa joutuvat kokemaan.

Koska en ulkoisesti, varsinkaan nuorempana, erottunut erityisen ulkomaalaisen näköisenä, ilmeni rasismi omassa kaveripiirissä tai puolitutuilta, jotka tiesivät perheeni taustat entuudestaan. 15-vuotiaana törmäsin eräällä nuorisotalolla isoveljeni Benin lapsuudenystävään, jota en ollut nähnyt vuosikausiin. "Kato, pikku-Ben." hän ehti sanoa ja hävisi nurkan taakse. Pikku-Beniksi hän kutsui minua lapsena pihaleikeissä. Hän tuli minuutin päästä toisesta huoneesta paidassaan iso haka-risti maalarinteipillä kyhättynä, käveli ohitseni hitaasti, jotta ehtisin nähdä hänen taideteoksensa, ja jatkoi sitten taas omia puuhiaan. Ihmettelin hetken hölmistynyt ilme naamallani, mitä vitsistä pitäisi ajatella ja päätin poistua, ennen kuin hän ja hänen kaverinsa olisivat keksineet seuraavan jekun. Jutku-huutojen saattamana lähdin kävelemään bussipysäkille ja toivoin, etten saisi selkääni ennen kuin bussi ehtisi tulla. En saanut selkääni. Vuosi myöhemmin tämä ystävä tippui humalassa parvekkeelta ja kuoli. Muistan hyvin, miten ristiriitaisia tunteita se herätti aikoinaan minussa.

Skinhead-mentaliteetti ja "-elämäntapa" imi mukaansa myös muutaman pojan silloisesta kaveripiiristämme. "Ystävyyssemme" tietenkin kärsi tästä aika lailla ja välit katkesivat. Varsinainen kolaus tuli kuitenkin vasta, kun tajusin, että kaikkien muiden kavereideni välit heihin pysyivät ennallaan. Olin raivoissani tästä muiden passiivisesta suhtautumisesta. Ajattelin erittäin mustavalkoisesti asiasta silloin. Jos et ollut puolellani, olit minua vastaan. Todellisuudessa useimmat kaveripiiristämme halusivat vain jatkaa entiseen malliin ja olla aiheuttamatta turhia ongelmia. En kuitenkaan edelleenkään hyväksyisi noin irvokasta poispäin katsomista lähipiiriltäni.

Ymmärrän itse asiassa vasta nyt tätä kirjoittaessani, että välirikkomme aktiivisena osapuolena olin minä itse, eivätkä päänsä ajelleet henkselinuoret. Heidän pääasiallisena vihankohteenaan olivat somalialaiset ja muslimit. Sieg Heilit, kaasukammio-vitsit ja skinipunk olivat osa skinhead-kulttuuria ja antisemitismi vain pakollinen osa roolia. Henkilökohtaisella tasolla heillä ei tainnut olla paljoakaan minua vastaan. Minulla oli suunnattomasti vihaa heitä kohtaan, heillä ei ollut juuri mitään tunteita minua kohtaan.

Suomessa on todistettu viime vuosina ison ryhmän tyytymättömyyttä valtionsa hallintoon ja tämä tyytymättömyys on vienyt monta vaarallista mieltä eduskuntaan. Nämä edustajat ovat vakuuttaneet

kannattajilleen tietävänsä ongelmien alkuperän ja tekevänsä kaikkensa parantaakseen tilannetta. On helppo löytää yhteinen vihollinen ja saada kansa yhdistettyä syyttämään tätä vihollista kaikista ongelmista. Se nähtiin tietenkin kansallissosialistien johtamassa Saksassa ja esimerkiksi Yhdysvalloissa erityisesti George W. Bushin hallintokausina. Ruohonjuuritasolla täysin sama ilmiö näkyi kaveripiirissämme. Huonoista kotiooloista kärsivät eksyneet nuoret ottivat omakseen identiteetin ja ihanteen, joka toimi lähinnä kanavana omalle pahalle ololle.

Kahdeksi hakaristiksi väännetty Rubikin kuutio kuvaa rasismia hiljaista ja kuitenkin räikeää läsnäoloa yhteiskunnassamme.

6.2 Teoksen 3 suunnittelu ja rakennus

Rubikin kuutio -hakaristi oli toinen teos, jonka halusin ehdottomasti toteuttaa osana lopputyötä. Hakaristi symbolina on niin vahva ja selkeä, ettei se jättäisi lopputulosta vahingossakaan laimeaksi. Symboli on kaikille tuttu ja useimmille juuri natsi-Saksan ansiosta vastemielinen. Siihen ei kuitenkaan nykyään törmää kovin usein sen loukkaavan luonteen ja maineen takia. Jos hakaristin jossain näkee, se kyllä aika tehokkaasti kiinnittää katsojan huomion. Symboli olisi helppo muodostaa kuutioista ja värien ansiosta lopputulos näyttäisi jokseenkin lelu-esikuvaltaan.

Kaikkien ideoiden lähtökohtana oli lasten lelu tai lapsen käyttämä esine, johon vihan viesti on integroitu. Viaton elementti saa vastemielisen ulottuvuuden ja on löytynyt reitti siirtää asenteet jälkikasvulle huomaamattomasti. Kysehän on juuri viattomuuden ja lapsuuden riistämisestä.

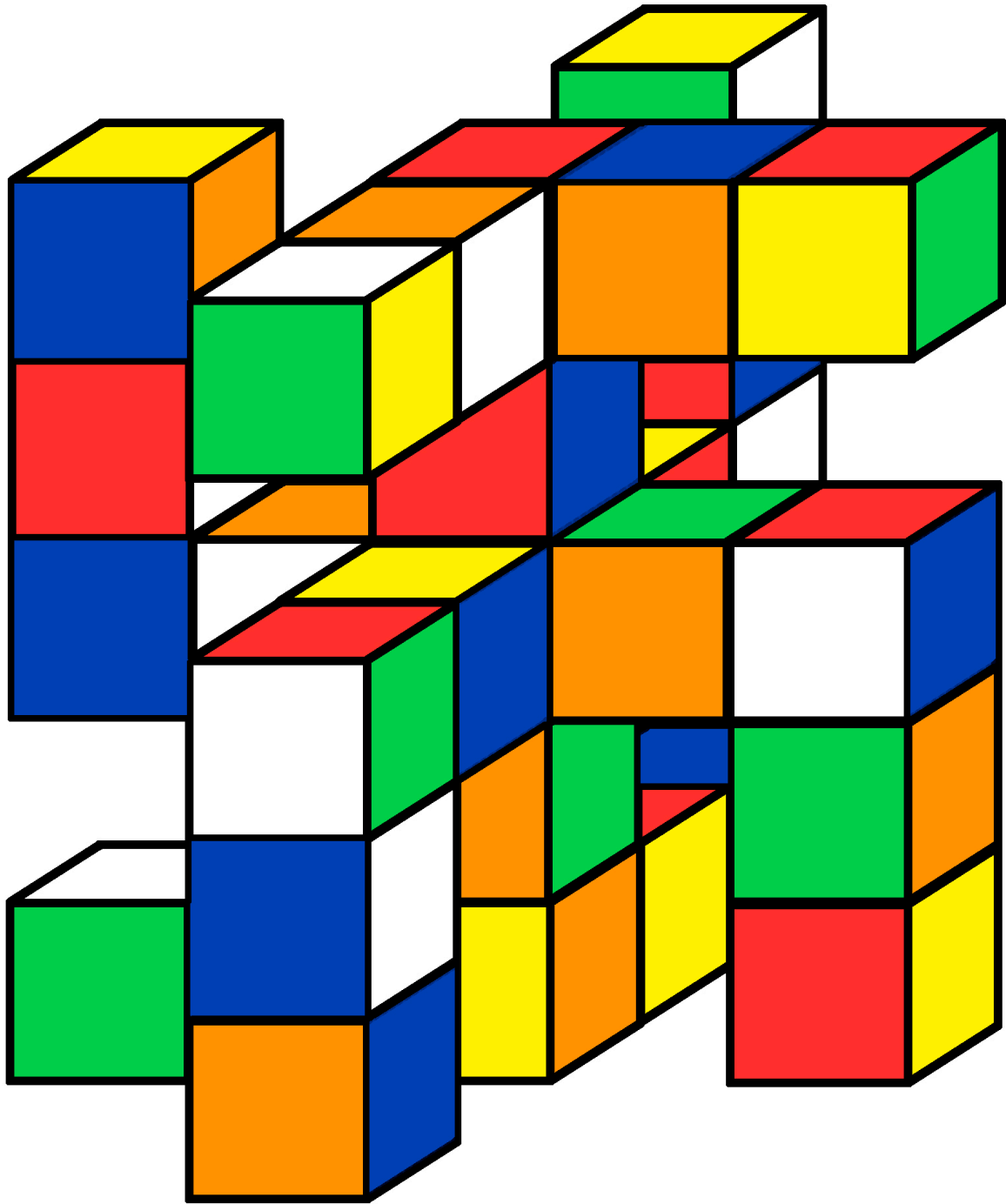
Alkuperäinen Rubikin kuutio koostuu 27 kuutioista ja sen koko on n. 7 x 7 x 7 cm.

Teokseni on yli 20-kertainen suurennos alkuperäisestä. Se koostuu 29 kuutiosta ja sen ääriimitat ovat 150 x 150 x 150 cm.

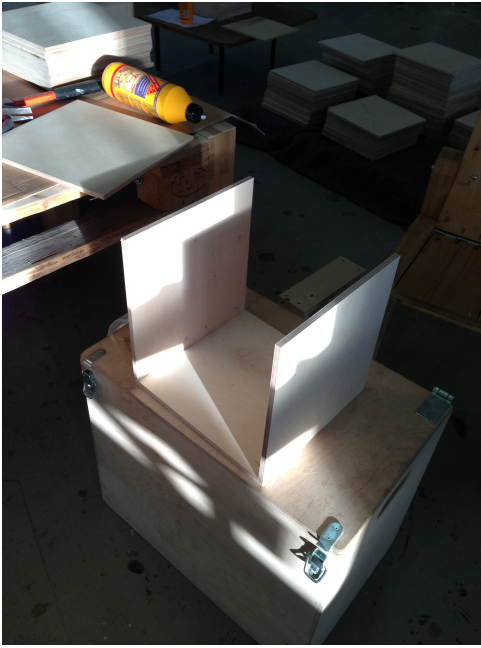
Ihannetilanteessa olisin tehnyt hakaristikuution kokonaan muovista, jolloin valmis veistos olisi mahdollisimman samannäköinen kuin oikea Rubikin kuutio. Tiesin kuitenkin, etten saisi mistään kasaan sellaista budjettia, joka mahdollistaisi 29 muovikuution valmistamisen. Yhden kuution koko oli 30 x 30 x 30 cm, ja muotit umpiniaisille, muovisille, pyöreäkulmaisille kuutioille vaatisivat vähintään kymmenkertaisen budjetin. Tuli nopeasti selväksi, ettäärkevin materiaali teokseen olisi puu. Ajattelin ensin, että olisi kätevintä sahata ja hioa kuutioita umpipuusta, joskin teoksen lopullinen paino huolestutti minua tässä menetelmässä. Konsultoituani puuseppiä, jotka työskentelevät samalla työpajalla kanssani päädyimme ratkaisuun, jossa kuutiot tehtäisiin yhdeksän millimetrin koi-vuvanerista. Turha paino jäisi pois ja yhdeksän millin paksuus mahdollistaisi kulmien pyöristyksen ilman, että niitä hiottaisiin vahingossa puhki. Tilasin lahtelaiselta yritykseltä tarvittavat mittaan leikatut vaneripalat, jotka kasattiin liimaten ja naulaten. Hioin muutaman päivän kulmia ja reunoja. Kuutiot koottiin haluttuun muotoon kiinnittäen laatikot toisiinsa ruuveilla ja muttereilla. Jotkin laatikot joutuvat kestämään huomattavaa räsitusta kannatellen useampaa muuta laatikkoa ilmassa. Oli vain luotettava siihen, ettei yllätyksiä tule.

Kuvio 22: Rubikin kuutio

Kuvio 23: Suunnitelma "Babel" -veistokselle

Kuvio 24,25 ja 26: Vanerikuutioiden valmistusta "Babel" -veistokseen

Kuvio 27: "Babelin" runko kasattuna

Kun kuutiot oli saatu paikoilleen, oli maalauksen vuoro. Ruiskumaalasin koko työn pohjamaalilla ja kiiltävällä, mustalla maalilla useaan kertaan.

Kuvio 28: Rungon maalaus

Tilasin Pantone-koodien mukaiset oikean väriset neliötarrat. Värejä on kuusi, ja tarroja tarvittiin yhteensä 126, 21 jokaista väriä.

6.3 Valmis teos 3

Kuvio 29: Valmis teos 3 "Babel" (150 x 150 x 150cm)

7 Teos 4 : Hero

7.1 Teoksen 4 taustaa

First they put down the tip of their shoe and tested the ground. Then, once they had lowered their foot they were in no hurry to move it: we had waited for two thousand years to gain a foothold in Jerusalem, and were unwilling to give it up. If we picked up our foot someone else might come along and snatch our little strip of land. (Oz 2005, 7.)

Rakastan Israelia, toista kotimaatani. Omat kokemukseni maasta pohjautuvat varhaislapsuuteeni, jolloin asuimme siellä, ja niihin lukemattomiin kertoihin, kun olemme perheeni kanssa siellä lomailleet poismuuttomme jälkeen. Puolet suvustani on siellä. Toivon, että Israel on aina olemassa ja että voin mennä sinne huumaantumaan sen tuoksuista, maisemista ja tunnelmasta. Minulla on kuitenkin toinen rakas kotimaa. Ajattelen niitä ihmisiä, joilla on samanlaisia ja huomattavasti vahvempiakin tunteita Israelia kohtaan, mutta joilla ei ole toista rakasta paikkaa. Se, että minulla on lämmin vaihtoehtoinen kotimaa, jossa voin käydä lomailemassa ja mihin olen aina tervetullut, maksaa tuhansille muille perheille heidän kotinsa. Voinko olla niin itsekäs, etten luovu tästä elämäni lisäedusta, joka on antanut minulle kaikki ne ihanat lapsuudenmuistot? Jos se on minulle vaikeaa, miten se on mahdollista niille, joiden koko elämä on siellä?

Helpon ja etuoikeutetun elämäni huomioon ottaen minun on mahdoton samaistua Israelissa asuivien eri kansanryhmien tuntemuksiin. Jos olisin israelilainen perheenisä, ajattelisin varmasti jyrkemmin politiikasta, ympäröivistä arabimaista ja omasta oikeudestani elää rauhassa omassa kotimaassani. Jos olisin palestiinalainen perheenisä, olisin varmasti katkerin ja vihaisin roolimalli, jonka lapseni voisi saada. On siis vaikea ulkopuolisena tuomita vanhempia, jotka kasvattavat lapsensa tahallaan tai tahattomasti vihaamaan omaa vihollistaan, kun ei itse ole kokenut eläessään vastaavanlaista vainoa. Voin kuitenkin monien muiden tavoin tarkastella tilannetta ulkopuolisena ja ottaa esille selkeitä yliampumisia, joita tällainen tilanne on saanut aikaan.

Jos paikka on itselle pyhä ja sen eteen tekee mitä vain, eikö voisi ajatella, että sen hienous valkeenee itsestään myös jälkipolvillemme? Jos Jumala on osoittanut meille kotimme tähän tiettyyn paikkaan, eikö Hän kerro sitä myös lapsillemme? Emme voi ottaa sitä riskiä, joten kasvatamme lapsemme rakastamaan sitä ja vihaamaan toista. Lapset sotivat vanhempiensa arvoja ja unelmia puolustaen, eivät välttämättä omiaan. On tietenkin vaikea erottaa näitä kahta toisistaan. Suomessa olemme tottuneet individualistiseen ajatteluun, monissa muissa paikoissa yhteisö menee yksilön edelle. Ehkä on tekopyhää arvostella näitä keskenään sotivia ihmisryhmiä, kun en voi ikinä täysin ymmärtää heidän mentaliteettiaan. Ja kuinka voin väittää omien arvojeni olevan oikeammassa kuin heidän? Voin ainoastaan ilmaista huoleni lapsiin kohdistuvasta väkivallasta, joka on tällaisen taitelemisen valitettava sivutuote.

Pelko siitä, että teokset vaikuttavat ulkopuolisen silmissä naiiveilta ja itsestään selviltä, on pakottanut minut kyseenalaistamaan ilmaisuani useaan otteeseen. Turun ammattikorkeakoulun kuvataiteen linjalta vuonna 2009 valmistunut Erkki Nampajarvi onkin omaa taiteilijuuttaan käsittelevässä opinnäytetyössään lainannut kuvataiteilija Teemu Mäkeä lohduttavalla sitaatilla:

Usein käy niin, että tekijällä on näkemys teoksensa aatteellisesta sisällöstä, mutta tämä näkemys on lapsellisen yksinkertainen ja yksipuolinen, usein jopa täysin harhautunut kuvitelma ja teoksesta on luettavissa ja koettavissa tähän taiteilijan tietoiseen selitykseen verrattuna paljon rikkaampi sisältö. Tämä on hieno ilmiö: Se on taiteilijana onnistumista: hyvä teos on tekijäänsä viisaampi. Ilmiö paljastaa myös, miten tärkeää on, että varsinkin yleisö pystyy lähestymään taideteosta kriittisesti, filosofis- poliittiseen pohdiskelun kautta. Muuten teoksen tekijäänsä suurempaa viisautta jää helposti nauttimatta. (Mäki 2005/2009, 284, Nampajarven 2009, 11 mukaan.)

Teos ”Hero” kuvaa marttyyri-kulttuuria ja lasten uhraamista isänmaata puolustaessa.

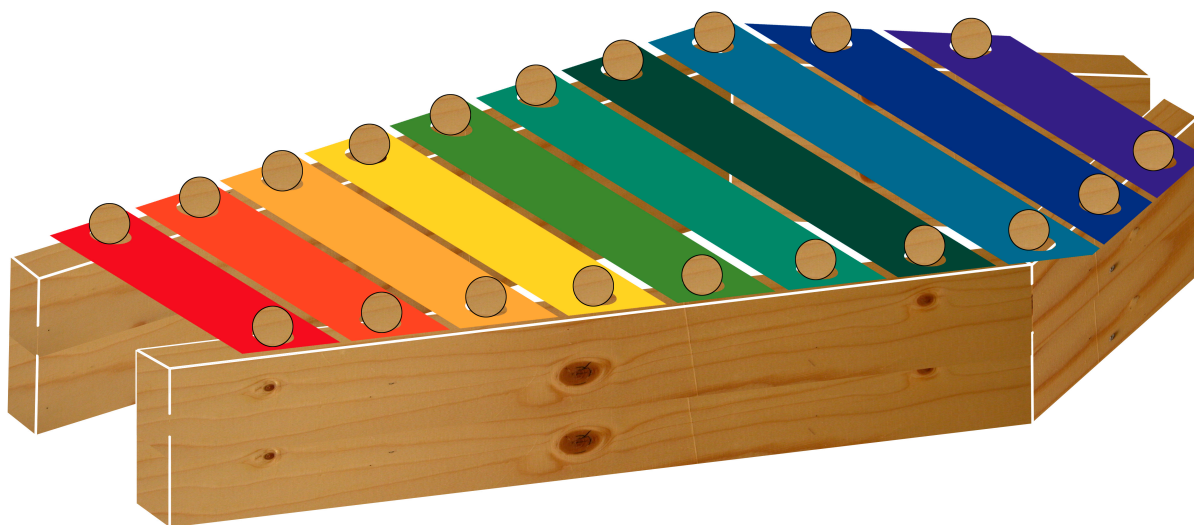
7.2 Teoksen 4 suunnittelu ja rakennus

Tämän veistoksen konsepti syntyi projektin ollessa jo käynnissä. Muut työt oli aloitettu ja osittain jo rakennettu. Minulla oli ristien ja hakaristin lisäksi kuutisen muuta konseptia, joista oli tarkoitus valita sopivin mukaan kokonaisuutta ajatellen. Mikään alkuperäisistä ideoista ei kuitenkaan tuntunut oikealta enkä kokenut, että mikään niistä sopisi jo työn alla olevien teosten seuraksi. Moni konseptista oli suunniteltu alun perin osaksi kuuden tai seitsemän veistoksen sarjaa. Nyt kun töitä valmistuisikin kolme, joista yksi olisi kaksiosainen, oli mietittävä kokonaisuus entistä tiiviimmäksi. Minulla oli jo veistos jonka pääaiheena oli uskonto. Toinen veistos käsitteli rasismia ja politiikkaa. Halusin kolmannen työn liittyvän sotaan. Uskonto, politiikka ja sota. Yhtäkään niistä ei ole ilman toista. Tietyllä tapaa jokainen työ kuvaa kaikkia näitä kolmea samaan aikaan.

Ruumisarkun muotoinen lasten ksylofoni tuntui sopivan pelkistetyltä idealta. Aluksi teos saattaisi näyttää isolta värikkäältä ksylofonilta, mutta pelkkä pieni muutos esineen muodossa tekisi siitä synkän ja surullisen.

Kuvio 30: Lähtökohta "Hero" -veistokselle

Kuvio 31: "Hero" -konsepti

Tässä veistoksessa oli helppo käyttää täysin samoja materiaaleja kuin oikeassa lasten ksylofonissa. Puinen runko, jonka päällä lepää metalliset levyt, nuotit. Rakensin puisen rungon itse ja tilasin mittaanleikatut teräslevyn palat alihankkijalta. Pyörustin levyjen kulmat ja maalasin ne. Kiinnitin niihin puiset pallot reunoille saadakseni mahdollisimman leikkisän ulkomuodon.

Kuvio 32: Mittaanleikatut teräslevyt

Kuvio 33: Arkun kylkien mallailua

Kuvio 34: Mallailua

7.3 Valmis teos 4

Kuvio 35: Valmis teos 4, "Hero" (200 x 100 x 35cm)

Kuvio 36: Valmis teos 4, "Hero"

8 Yhteenveto

Projekti on ollut rankka. Olen joutunut painimaan päivittäin epävarmuuteni kanssa niin työn aiheen kuin myös töiden toteutusten onnistumisen kannalta. Kuitenkin kun veistokset alkoivat saada muotonsa ja kuvittelemani lopputulos oli ainakin päässäni itseäni miellyttävä, saavutin tietynlaisen rauhan projektin suhteen. Aloin keskittyä opinnäytetyön tekstiosuuteen, töiden analysointiin. Oman matkani analysointiin. Tavallaan se olikin vaikein osa lopputyötä. Itselleni oli selvää, että tekstin tuottaminen tulisi olemaan hankalaa lähtökohtaisestikin, ja työn aihe teki siitä vielä vaikeampaa. On todella vaikeaa selittää ulkopuoliselle, mitä kaikkea päässä pyörii luomisprosessin aikana, kun se ei ole itsellekään selvää.

Vaikkakin koulussa opettajani ovat olleet kannustavia lopputyöni aihevalinnan ja tekniikan suhteen, on sieltä muistutettu keskittymään viitekehukseen, teoriaan ja lähdemateriaaliin. Toisessa korvassa puhuvat läheiset ja minä itse, jotka muistuttavat, ettei taide synny matemaattisesti, eikä siihen ole standardoitua kaavaa, jota seuraamalla työstä tulee hyvä. On kuitenkin ollut pakko yrittää selittää tekemisiään. Tämä ajatusten purkaminen on myös herättävä kokemus itselleni. Nampajärvi puhuu opinnäytetyössään samanlaisista tuntemuksista: Tämä on ollut mukava "pakkopulla", jossa olen joutunut pohtimaan ja vieläpä kirjoittamaan omasta työskentelystä ja mielipiteistä. Mielipiteeni ja tekemismetodit eivät sinällään ole muuttuneet, mutta olen tullut niistä tietoisemmaksi. Itsevarmuuteni on kasvanut enkä enää hötkyile tai kiirehdi. (Nampajärvi 2009, 15.)

Kun pakottaa itsensä analysoimaan omia teoksiaan, joutuu olemaan rehellinen itselleen ja paljastamaan todelliset ajatuksensa. Löytää itsestään yllättäviä asioita. Olenko todella tätä mieltä? Uskallanko olla tätä mieltä? Mitkä ovat seuraukset siitä, että arvostelen irvokkaasti muiden uskomuksia ja kasvatustekniikoita? Eikä vain muiden, vaan myös omien esi-isieni uskomuksia ja poliittisia näkemyksiä. Ennen kaikkea; miksi luulen, että minulla on oikeus tähän arvosteluun? En tiedä kaikesta kaikesta, ja perustan mielipiteeni, kommenttini ja taiteeni ainoastaan omaan subjektiiviseen näkemykseeni. Koitan kaikin keinoin välttää omista tekemisistäni tekopyhyyttä, enkä varmasti aina onnistu siinä. Taiteilijana otan suuria vapauksia kärjistäen asioita ja leikkien käsittelimieni asioiden mittasuhteilla.

Tiedostan, että veistokseni käsittelevät vain pientä osaa aiheidensa valtavasta kokonaisuudesta. Käsittelemäni osa on kuitenkin mielestäni niin häiritsevää ja moraaliton, että se pitää nostaa esille mahdollisimman usein. Sitä pitää hieroa ihmisten kasvoille siihen asti, kunnes sitä ei enää ole. Mitä minä, yksi tekstiilisuunnittelun opiskelija voin asialle tehdä? Ensimmäinen askeleeni on kasvattaa omat lapseni suvaitsevuuuteen ja avomielisyyteen, kuten minutkin on kasvatettu. Taiteilijana vastuuni on ottaa esille epäkohtia teoksissani silläkin uhalla, ettei minusta pidetä. Mikä vielä pelottavampaa; silläkin uhalla, ettei niistä välitetä, eivätkä ne herätä minkäänlaista reaktiota puoleen tai toiseen.

Mitä hyötyä opinnäytetyöstäni sitten on tuleville opiskelijoille, jotka sen Theseuksesta ehkä lukevat? Jos lopputyöni on onnistunut, niin parhaimmassa tapauksessa se kannustaa muita seuraamaan ja luottamaan täysin intuitioonsa. Tekemään juuri sitä mikä sillä hetkellä tuntuu hyvältä, vaikkei se kovin järkevältä aina tuntuisikaan. Miten voin mitata projektin onnistumista? Tietysti jos työt saavat jonkinlaista huomiota ja herättävät keskustelua edes vähän, voin pitää töitä onnistuneina. Jos tämän projektin jälkeen jatkan taiteen parissa tavalla tai toisella, voin ajatella näiden töiden olevan ensimmäinen askeleeni siihen maailmaan. Vaikka työt jäisivät pölyyntymään työhuoneeni nurkkaan, olen silti saanut projektista henkilökohtaisella tasolla paljon irti. Jokaisen kouluaikaisen projektin myötä olen oppinut itsestäni tekijänä, eikä tämä työ ole poikkeus.

Tärkein tavoitteeni tässä lopputyössä on ollut rajojeni aggressiivinen kokeilu. Sen tavoitteen olen ainakin saavuttanut. Tapahtui jatkossa mitä tahansa, näiden veistosten ja niiden analysoinnin ansiosta tunnistan taas hieman paremmin omat rajani, vahvuuteni ja paikkani maailmassa.

Lähteet

Malley, Keith 2006. KATG Podcast. www.katg.com

Nampajärvi, Erkki 2009. Miksi teen, mitä teen? Opinnäytetyö. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Kuvataiteen koulutusohjelma. Luettavissa osoitteessa <https://publications.theseus.fi/handle/10024/4666> (luettu 1.4.2013)

Oz, Amos 2005. A Tale of Love and Darkness. Lontoo: Vintage Books

Sampela, Matti 2012. Taiteen matka kadulta galleriaan ja marginaalista taidemaailman keskiöön. Opinnäytetyö. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Kuvataiteen koulutusohjelma. Luettavissa osoitteessa <https://publications.theseus.fi/handle/10024/45915> (luettu 1.4.2013)

Varon, Ben 2011. Amoral, Beneath.

Haastattelut

Leinonen, Jani 2013. Nykyaiteilija. Haastattelu: 28.1.2013

Kuvalähteet

Kuvio 2: "Addams Family portrait". Aki Siltala 2011.

Kuvio 3: Kuvat ottanut Uzi Varon

Kuvio 4: Jiri Geller. "Happy". www.jirigeller.com (katsottu 4.4.2013)

Kuvio 5: Jani Leinonen. "Death of YSL" ja "Death of McDonalds". www.janileinonen.com (katsottu 4.4.2013)

Kuvio 6: Banksy. arts.guardian.co.uk (katsottu 4.4.2013)

Kuvio 7: Jeff Koons. "Balloon rabbit (violet)". www.jeffkoons.com (katsottu 4.4.2013)

Kuvio 8: Ron Mueck. "A girl". Getty Images. insomni-art.com (katsottu 4.4.2013)

Kuvio 20: Kuvan ottanut Ville-Pekka Palmgren

Kuvio 21: Kuvan ottanut Ville-Pekka Palmgren

Kuvio 27: Kuvan ottanut Ville-Pekka Palmgren

Kuvio 29: Kuvan ottanut Ville-Pekka Palmgren

Kuvio 30: Ksylofoni. frommyclassroomwindow.blogspot.fi/2011/04/x-is-for-xylophone.html
(katsottu 4.4.2013)

